

The Effectiveness of Schema Mode Therapy on Kind of Schema Process (in Mate-Selection) and Marriage Expectations in Girls In The Pre-marital Stage in Isfahan City

Maedeh Sarshoghi¹, Maryam fatehizade*², Somayeh Jaberi³

Abstract

The present study aimed to evaluate the effectiveness of schema mode therapy on the kind of schema process (in mate selection) and marriage expectations among girls in the pre-marital stage in Isfahan. The research design was a semi-experimental pre-test and post-test type with a control group. The statistical population included all girls in the pre-marital stage in Isfahan in 2023. The sampling method was voluntary, and 30 participants were selected based on the inclusion criteria. They were randomly assigned to the control (15 participants) and experimental (15 participants) groups. To measure the research variables, Awli's mate selection (2007) and Jones and Nelson's Marriage Expectation Questionnaire (1996) were administered before (pre-test) and after (post-test) the intervention. The experimental group underwent schema mode therapy, while the control group received no intervention. Univariate and multivariate analyses of covariance were used to analyze the data. The results showed that schema mode therapy significantly influenced components of marriage expectations (realistic and idealistic) and the process of schema compensation (in mate selection) in the experimental group at the post-test stage ($P < 0.05$). However, the therapy did not significantly affect pessimistic expectations and the process of schema perpetuation (in mate selection). Based on the findings, it can be concluded that schema mode therapy may help modify certain components of marriage expectations and the schema compensation process (in mate selection) among girls in the pre-marital stage.

Keywords: Girls in the pre-marital stage, Schema Process, Marriage Expectation, Mate Selection, Schema Mode Therapy

¹ Master in Counseling, Counseling Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran. Email: maedehsarshoghi@edu.ui.ac.ir

² Corresponding Author: Professor, Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran. Email: m.fatehizade@edu.ui.ac.ir

³ Assistant Professor, Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran. Email: s.jaberi@edu.ui.ac.ir

Introduction

One of the most important interpersonal relationships that adults typically experience is marriage. The role of marriage in the performance of the family is important given the provision of a context for meeting individuals' mental and emotional needs (Kral, 2020). One of the most important factors in choosing a spouse is the early maladaptive schemas. These schemas are long-standing cognitive-era patterns that are rooted in early life experiences and form one's attitudes and behavior (Young et al., 2003).

Within this context, expectations of marriage are an important cognitive concept that refers to one's mental perspective on co-living (Osei-tutu et al., 2020) and idealistic, realistic or pessimistic expectations of marriage (Nilfrushan et al., 2011). Distortions or maladaptation in these expectations can significantly disrupt marital functioning and satisfaction (Vannier & O'Sullivan, 2017). An effective approach in this regard is schema mode therapy (Young, 1990; Young et al., 2003). One of the most critical factors influencing marital success or failure is individuals' attitudes, expectations, and schemas regarding marriage and partner selection (Arntz & Jacob, 2017), as well as the schema modes derived from these schemas (Young et al., 2003).

In this regard, the study that pointed to the key role of schemas in the choice of spouse has been monitored. For example, Paknejad et al. (2020) also concluded by implementing a schema-based counseling model that it could reform the attitudes of marriage and reduce their fear of marriage. Mokhtari and colleagues (2021) also reported pre-marriage education with a schema-based approach to the fear of marriage and the coping modes of single girls. Also, Mokhtari et al. (2022) stated in another study that premarital schema-based education has a significant effect on the tendency to marry and maladaptive schemas of single girls. Therefore, one of the most important factors that can cause the success or failure of marriage is the attitudes, expectations, and schemas of individuals about marriage and choosing a spouse (Arntz & Jacob, 2017) and the schema mode resulting from these schemas (Young et al., 2003).

Therefore, considering the importance of the role of the type of schema process and marriage expectations in the process of choosing a spouse, the main goal of the present study is to investigate the effectiveness of schema mode therapy on the type of schema process (in mate selection) and marriage expectations of girls in the premarital stage.

Method

The research design was a semi-experimental pre-test and post-test type with a control group. The statistical population included all girls in the pre-marital stage in Isfahan in 2023. The sampling method was voluntary, and 30 participants were selected based on the inclusion criteria. The instruments used included the Awli's mate selection (2007) and Jones and Nelson's Marriage Expectation Questionnaire (1996). Therapeutic intervention with a schema mode therapy approach was implemented on the experimental group for 11 sessions, two days a week, each session lasting two hours, but the control group did not undergo any intervention. The collected data were analyzed

through multivariate and univariate analysis of covariance using SPSS version 25 statistical software.

Findings

The results of univariate analysis of variance showed that the effectiveness of schema mode therapy on realistic expectations and idealistic expectations was significant. In addition, the results indicate that the schema mode therapy was not significant on pessimistic expectations (Table 1). Also, the results of the univariate analysis of covariance indicated that the schema mode therapy significantly reduced the mean scores of the compensation process of schemas (in mate selection). Other results indicated that the schema mode therapy had no effect on the perpetuation process of schemas (in mate selection (Table 2).

Table 1. Results of univariate analysis of variance in Mancova text on the components of marriage expectation

Variable	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	Eta Squared	Power
Realistic Expectations	300.83	1	300.83	5.45	0.027	0.16	0.61
Idealistic Expectations	218.7	1	218.7	5.18	0.031	0.15	0.59
Pessimistic Expectations	1.2	1	1.2	0.227	0.638	0.008	0.075

Table 2: The results of univariate analysis of covariance (ANCOVA) of schema mode therapy on the compensation and perpetuation process of schemas (in mate selection)

Source	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	Eta Squared	Power
Pre-test Schema	18.52	1	18.52	5.45	0.027	0.16	0.61
Compensation (Group)	26.397	1	26.397	7.76	0.01	0.22	0.76
Error	91.76	27	3.39				
Total	9366.93	30					
Pre-test Schema perpetuation (Group)	6.07	1	6.07	0.435	0.515	0.016	0.098
perpetuation (Group)	16.01	1	16.01	1.147	0.294	0.041	0.178
Error	376.95	27	31.96				
Total	2752.64	30					

Discussion and Conclusion

The findings of the present study indicated that schema mode therapy had a significant effect on the compensation process of schemas (in mate selection), but not on the perpetuation process of schemas (in mate selection). These findings are partially consistent with the results of the study by Mardani et al. (2019). Additionally, the current study demonstrated the significant effect of schema mode therapy on the components of idealistic expectations and realistic expectations, while it had no significant effect on pessimistic expectations, which is relatively consistent with the findings of Mokhtari et al. (2022).

To explain the findings, it can be stated that schema mode therapy, by focusing on activating and strengthening the Healthy Adult mode and utilizing various techniques, enhanced the flexibility of the overcompensating coping style and thereby reduced the compensation process in mate selection. Due to the link between the perpetuation process and the Submissive Surrender mode, as well as passive behaviors and schema-driven attraction in partner selection, this component appeared resistant to treatment and likely requires more prolonged interventions.

Schema mode therapy, through increasing awareness of schemas and modes and employing cognitive, experiential, and behavioral techniques, moderated maladaptive modes and strengthened the Healthy Adult mode, which in turn led to an enhancement of realistic expectations and a reduction in idealistic expectations (arising from the Demanding Parent mode) (Sarshoghi, 2023). On the other hand, due to the deep-rooted nature of schemas in the disconnection and rejection domain and the prevailing cultural pessimism among girls toward their in-laws, this approach had no significant effect on pessimistic expectations, and such schemas were more resistant to change (Khoshnevis et al., 2017; Rafiei et al., 2015; Sarshoghi, 2023).

One limitation of the study was the non-random sampling method, which may affect the generalizability of the results. It is recommended that future researchers conduct similar studies on boys in the premarital stage and in different cities and cultures using random sampling methods. In conclusion, schema mode therapy can be considered an effective intervention in modifying certain components of marital expectations and the compensation process of schemas in girls in the premarital stage and can be incorporated into premarital counseling programs.

مقاله پژوهشی

اثربخشی طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بر نوع فرایند طرحواره‌ای (در همسرگزینی) و انتظار از ازدواج

دختران در مرحله پیش از ازدواج شهر اصفهان

مآنده سرشوقی^۱، مریم فاتحی‌زاده^{۲*}، سمیه جابری^۳

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی اثربخشی طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بر نوع فرایند طرحواره‌ای (در همسرگزینی) و انتظار از ازدواج دختران در مرحله پیش از ازدواج شهر اصفهان بود. طرح پژوهش نیمه‌آزمایشی از نوع پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری شامل کلیه دختران در مرحله پیش از ازدواج شهر اصفهان در سال ۱۴۰۲ بود. ۳۰ نفر از داوطلبان شرکت‌کننده در پژوهش بر اساس روش نمونه‌گیری داوطلبانه مبتنی بر ملاک‌های ورود به پژوهش انتخاب و به طور تصادفی در دو گروه کنترل (۱۵ نفر) و آزمایش (۱۵ نفر) گمارده شدند. به منظور سنجش متغیرهای پژوهش، پیش از شروع مداخله (پیش‌آزمون) و در انتهای مداخله (پس‌آزمون) از پرسشنامه‌های انتظار از ازدواج جونز و نلسون (۱۹۹۶) و همسرگزینی عالی (۱۳۸۶) استفاده شد. اعضای گروه آزمایش تحت مداخله طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار قرار گرفتند، در حالی که گروه گواه مداخله‌ای دریافت نکردند. به منظور تحلیل داده‌های پژوهش از تحلیل کوواریانس استفاده شد. یافته‌ها نشان داد طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بر مؤلفه‌های انتظار از ازدواج (واقع‌گرایانه و ایده‌آل‌گرایانه) و بر فرایند جبران طرحواره‌ها (در همسرگزینی) در گروه آزمایش در مرحله پس‌آزمون تأثیر داشته است و این تغییرات از نظر آماری معنادار بودند ($p < 0/05$). همچنین، یافته‌ها حاکی از عدم اثربخشی طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بر انتظارات بدبینانه و فرایند تداوم طرحواره‌ها (در همسرگزینی) بود. با توجه به یافته‌های به‌دست‌آمده در این پژوهش، نتیجه‌گیری می‌شود از طرحواره-درمانی ذهنیت‌مدار می‌توان برای تعدیل برخی از مؤلفه‌های انتظار از ازدواج و فرایند جبران طرحواره‌ها (در همسرگزینی) در دختران در مرحله پیش از ازدواج استفاده کرد.

واژه‌های کلیدی: انتظار از ازدواج، دختران در مرحله پیش از ازدواج، طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار، فرایند طرحواره‌ای،

همسرگزینی.

^۱ کارشناس ارشد مشاوره خانواده، گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

ایمیل: maedehsarshoghi@edu.ui.ac.ir

^۲ نویسنده مسئول: استاد، گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

ایمیل: m.fatehizade@edu.ui.ac.ir

^۳ استادیار، گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

ایمیل: s.jaberi@edu.ui.ac.ir

مقدمه

یکی از مهم‌ترین روابط میان فردی که به طور معمول بزرگسالان آن را تجربه می‌کنند، ازدواج^۱ است. نقش ازدواج در عملکرد خانواده با توجه به فراهم کردن بستری برای برطرف کردن نیازهای روانی و عاطفی افراد حائز اهمیت است (Kral, 2020). همچنین، با در نظر گرفتن ازدواج به عنوان زمینه‌ساز تشکیل نهاد خانواده، به عنوان حساس‌ترین و اساسی‌ترین نهاد اجتماعی، تأثیر این پدیده بر سلامت جامعه عیان و جالب توجه است (Sutton, 2019). اولین گام در مسیر ازدواج انتخاب همسر است که از مهم‌ترین مراحل زندگی هر فرد به شمار می‌آید (فاتحی و همکاران، ۱۳۹۸). موفقیت یک ازدواج تا حدی زیاد به انتخاب درست همسر وابسته است (Boyce et al., 2017). بنا بر وجود اهمیت انتخاب همسر، مؤلفه‌هایی مختلف در این پدیده حائز اهمیت هستند که از مهم‌ترین آنها طرحواره‌های ناسازگار اولیه^۲ هستند. طرحواره‌های ناسازگار اولیه الگوهای دیرینه از واکنش‌های روان‌شناختی هستند که چگونگی درک ما از جهان، چگونگی درک آنچه برای ما اتفاق می‌افتد، احساس ما و چگونگی رفتار ما را کنترل می‌کنند. آنها معمولاً ریشه در دوران نوزادی و اوایل کودکی دارند و حتی ممکن است قبل از به دنیا آمدن ما ایجاد شوند (Young et al., 2003). از آنجا که طرحواره‌ها تمام جنبه‌های زندگی فرد - آگاهانه یا غیرآگاهانه - را در بر می‌گیرند، طبیعی است که تأثیر آنها بر ازدواج و سپس زندگی مشترک افراد نیز قابل مشاهده باشد (یانگ و کلسکو، ۱۴۰۳/۱۹۹۳).

با توجه به اینکه طرحواره‌های ناسازگار اولیه از مؤلفه‌های مهم اثرگذار بر معیارهای همسرگزینی هستند (افشاری نیا، ۱۳۹۲)، به نظر می‌رسد انتخاب همسر ناسازگار یکی از متداول‌ترین سازوکارهایی است که طرحواره‌های ناسازگار اولیه از طریق آنها تداوم می‌یابند (Young et al., 2003). طرحواره‌ها و فرایندهای طرحواره‌ای معمولاً خاموش هستند و تحت شرایطی خاص فعال می‌شوند. تصمیم‌گیری برای ازدواج یکی از موقعیت‌های مهمی است که طرحواره‌ها در آن فعال می‌شوند (جعفری، ۱۳۹۴). هجده نوع طرحواره ناسازگار اولیه شناخته شده‌اند که هر یک از آنان به طریقی می‌تواند بر فرایند انتخاب همسر اثرگذار باشد. مهم‌ترین طرحواره‌های ناسازگار اولیه عبارت‌اند از: محرومیت هیجانی^۳، بی‌اعتمادی^۴، نقص و شرم^۵، رهاسدگی^۶، ایثار^۷، اطاعت^۸ و معیارهای سرسختانه^۹ (Thimm, 2010). به اعتقاد یانگ، فردی که طرحواره بی‌اعتمادی/ بدرفتاری دارد، همسری غیرقابل اعتماد و آزارگر را انتخاب می‌کند. افراد با طرحواره محرومیت هیجانی، همسری از نظر هیجانی سرد یا بیش از حد نیازمند را انتخاب می‌کنند. افراد با طرحواره اطاعت، تمایل به انتخاب همسر سلطه‌گر و قدرت‌طلب دارند. فرد با طرحواره خودتحوّل نیافته/ گرفتار^{۱۰}، هویت فردی خود را از دست می‌دهد و غرق در

¹ Marriage

² Early maladaptive schemas

³ Emotional deprivation

⁴ Mistrust

⁵ Defectiveness/Shame

⁶ Abandonment

⁷ Self-sacrifice

⁸ Subjugation

⁹ Unrelenting standards

¹⁰ Enmeshment/Undeveloped self

هویت همسر می‌شود. فردی با طرحواره پذیرش جویی / جلب توجه^۱، همسری را برمی‌گزیند که او را تحسین و ستایش کند. افراد با طرحواره تنبیه^۲، همسران طردکننده و تنبیه‌گر را انتخاب می‌کنند که در رابطه نمی‌توانند طرف مقابل را ببخشند. همچنین، افراد با طرحواره استحقاق^۳، نیازهای همسرشان را به رسمیت نمی‌شناسند (یانگ و همکاران، ۱۴۰۳/۲۰۰۳). انتخاب همسر برای فردی با طرحواره وابستگی / بی‌کفایتی^۴ نیز به صورت جذب شدن به سوی فردی است که تمام امور زندگی را در دست می‌گیرد. افرادی هم که طرحواره نقص / شرم دارند، جذب همسرانی انتقادگر و تحقیرکننده می‌شوند. اشخاصی که طرحواره معیارهای سرسختانه دارند، بیشتر جذب افرادی می‌شوند که هیچ‌گاه نمی‌توانند او را راضی کنند. فرد با طرحواره ره‌اشدگی / بی‌ثباتی هم جذب افرادی می‌شوند که انتظار دارد فرد مقابل بعد از شکل‌گیری وابستگی، او را رها کند (یانگ و کلسکو، ۱۴۰۳/۱۹۹۳).

اعتقاد جالب توجه نظریه طرحواره‌های ناسازگار اولیه در حوزه ازدواج این است که افراد همسر آینده خود را بر اساس طرحواره‌های خود انتخاب می‌کنند و در این گزینش ممکن است به سمت فرایند تداوم یا جبران طرحواره گرایش داشته باشند (خسروی و همکاران، ۱۳۸۷). افرادی که متأثر از طرحواره‌های ناسازگار خود، همسر انتخاب می‌کنند و ازدواج را به عنوان فرصتی برای جبران ناکامی‌ها در نظر می‌گیرند، در نهایت به دلیل برآورده‌نشدن انتظارات و توقعات در زندگی مشترک دچار احساس ناامیدی و شکست می‌شوند (Dulong, 2007). بنابراین، نحوه تفکر، احساس و رفتار هر فرد در روابط صمیمانه و همچنین سایر جنبه‌های زندگی از جمله تصمیم‌گیری برای ازدواج تحت تأثیر طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های مقابله‌ای آنها قرار دارد (ضابطی و جعفری، ۱۳۹۷). نکته حائز اهمیت این است که تسهیل تداوم طرحواره‌های ناکارآمد اولیه نتیجه انتخاب شریک زندگی نامناسب است؛ زیرا هر یک از زوجها علاوه بر اینکه طرحواره‌هایی را با خود به رابطه می‌آورند، طرحواره‌هایی جدید نیز در این رابطه برایشان شکل می‌گیرند (Simeone-DiFrancesco et al., 2015). از طرفی، طرحواره‌ها ساختاری که هر فرد به دنیا می‌دهد را تحت تأثیر قرار می‌دهند و همین امر در ایجاد باورها، رفتارها و نگرش‌های افراد در خزانه یادگیری و تربیتی در مرحله پیش از ازدواج تأثیر می‌گذارد. این طرحواره‌ها در واقع همان صدای والدین و خانواده هستند که در تعاملات و پویایی‌های بین‌فردی تکرار می‌شود. این طرحواره‌ها که خود را به صورت افکار و باورهای خودکار نشان می‌دهند، با عنوان عوامل زیرساختی شناخته می‌شوند؛ به گونه‌ای که شناخت و تغییر این طرحواره‌ها از پیش‌بینی‌کننده‌های ارتقای روابط بین‌فردی در آینده است (امانی و همکاران، ۱۳۹۰).

در مقوله ازدواج، علاوه بر تأثیر طرحواره‌ها در انتخاب همسر و روابط بین‌فردی، به مواردی همچون نگرش‌ها و انتظارات از ازدواج نیز توجه ویژه شده است؛ به طوری که هرگونه تغییر و تحریف در معیارهای مرتبط با هر یک از این عوامل ممکن است به اختلال در ازدواج و زندگی زناشویی منجر شود (Vannier & O'sullivan, 2017). انتظار از ازدواج^۵ یک مفهوم

¹ Approval-Seeking/Recognition-Seeking

² Punitiveness

³ Entitlement

⁴ Dependence/Alienation

⁵ Marriage Expectation

شناختی است که به صورت چشم‌اندازی از ازدواج تعریف می‌شود که زوجین در قلمرو رابطه خود به وجود می‌آورند (Osei-Tutu et al., 2020). انتظار از ازدواج رابطه با موضوع ازدواج ارزیابی و اندازه‌گیری می‌کند. همچنین، نگرش فرد درباره چگونگی ازدواج، حل مشکلات احتمالی رابطه و رضایت زناشویی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. بنابراین، توجه به این مفهوم می‌تواند صمیمیت، توافق و برابری رابطه را ارتقا دهد (نیلفروشان و همکاران، ۱۳۹۰). در واقع، می‌توان نتیجه گرفت مفهوم انتظار از ازدواج از آن نظر حائز اهمیت است که به پیش‌بینی رضایت از رابطه زناشویی در آینده منجر می‌شود. به عبارتی، تأثیر نوع انتظارات هر فرد بر آنچه در روابط او ایجاد می‌شود، امری بدیهی است. برای مثال، انتظار طرد شدن از طرف همسر در برخی از زنان باعث می‌شود در روابط زناشویی و عاشقانه خود به گونه‌ای عمل کنند که پاسخ‌ها و رفتارهای طردکننده از جانب همسر خود دریافت کنند؛ زیرا نحوه تفکر، احساس و رفتار آنها از این انتظار شکل گرفته تأثیر می‌پذیرد. به بیان دیگر، انتظارات به تعیین و اتخاذ نقش‌های همسران منجر می‌شود (Shaver & Mikulincer, 2017).

از آنجا که انتظار از ازدواج شامل انتظاراتی برای ایجاد رفتارهای مثبت و تغییر دادن همسر (انتظار ایده‌آل‌گرایانه) است، عدم تحقق آنها سبب بروز افسردگی و اضطراب در زوجین (Casad et al., 2015) و در نهایت کاهش رضایت زناشویی در زندگی مشترک می‌شود (Keshavarz et al., 2013). بنابراین، به نظر می‌رسد بروز آسیب‌هایی در خانواده همچون همسر-آزاری، ناسازگاری و طلاق نتیجه پیش‌بینی و تمرکز بر رابطه مختل شده و ناکارآمد زناشویی (انتظارات بدبینانه) در زندگی مشترک است (Dillon, 2005). بر اساس این فرض، می‌توان انتظارات واقع‌بینانه از ازدواج را به صورت باورها و نگرش‌هایی راجع به فرایند ازدواج، درک از رضایت زندگی زناشویی و حل مشکلات رابطه تعریف کرد. این‌گونه انتظارات به توقعاتی در حیطه‌های برابری، توافق و صمیمیت اشاره دارد که هم‌خوانی بیشتری با واقعیت‌ها و حقایق زندگی دارد (روشنی و همکاران، ۱۳۹۴). در مقابل، انتظارات ایده‌آل‌گرایانه در حیطه‌های برابری، توافق و صمیمیت انتظاراتی را در بر می‌گیرد که با ایده‌آل‌سازی رابطه زناشویی مرتبط است (عرب‌زاده و جوکار کمال‌آبادی، ۱۳۹۵) و انتظارات بدبینانه مربوط به مسائل و مشکلاتی است که مورد انتظار زوجین در ازدواج است (رفیعی و همکاران، ۱۳۹۴).

از آنجا که عواملی مختلف بر نوع فرایند طرحواره‌ای (در همسرگزینی) و انتظارات از ازدواج تأثیر می‌گذارند، لزوم استفاده از رویکردها و روش‌هایی که فرایند تداوم و جبران طرحواره و انتظارات غیرواقع‌بینانه در انتخاب همسر را بررسی و اصلاح کنند، ضروری به نظر می‌رسد. یکی از رویکردها در این رابطه طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار^۱ است. رویکرد طرحواره‌درمانی بر اساس نظریه دلبستگی و با الهام از نظریه شناخت درمانی توسط یانگ به وجود آمده است که تحولی اساسی در رویکرد شناخت‌درمانی محسوب می‌شود (یانگ، ۱۴۰۳/۱۹۹۰). همچنین، با توجه به اینکه بسیاری از راهبردهای مقابله‌ای، پردازش شناختی و سبک زندگی افراد تحت تأثیر طرحواره‌ها به عنوان سازه‌های زیربنایی قرار دارند، این طرحواره‌ها از توان تبیین زیادی برخوردار هستند (Young et al., 2003). در واقع، طرحواره‌درمانی دربرگیرنده انواع مداخلات شناختی، هیجانی و رفتاری است (یانگ، ۱۴۰۳/۱۹۹۰). این رویکرد تلاش می‌کند از طریق شناسایی طرحواره‌های هر فرد و واکاوی ریشه

¹ Schema Mode Therapy

تحولی هر یک از آنها در دوران کودکی و نوجوانی به افراد کمک کند. در ادامه این فرایند، افراد یاد می‌گیرند چگونه طرحواره‌هایشان بر اثر پاسخ‌های مقابله‌ای تداوم می‌یابند (یانگ و همکاران، ۱۴۰۳/۲۰۰۳).

نکته قابل بیان این است که مدل اصلی طرحواره بر صفات تمرکز دارد، اما مدل ذهنیت‌های طرحواره‌ای به سمت مدل حالتی پیش رفته است (Schaich et al., 2020). فنونی که بر ذهنیت‌ها تمرکز دارند، بخش تکمیل‌کننده طرحواره‌درمانی هستند که بنا به تعریف، ذهنیت‌ها گروهی از فرایندهای طرحواره‌ای سازگار یا ناسازگار هستند که هم‌اکنون در ذهن حضور دارند. در واقع، ذهنیت‌ها برخلاف طرحواره‌ها، فقط شامل بُعد ناسازگار این طرحواره‌ها نیستند، بلکه ذهنیت‌های سازگار را نیز شامل می‌شوند که هدف آنها کمک به مراجعان برای تبدیل ذهنیت ناکارآمد به یک ذهنیت سالم است (یانگ و همکاران، ۱۴۰۳/۲۰۰۳). در همین راستا، یانگ بیان می‌کند افراد با ذهنیت‌هایی مختلف متولد می‌شوند. به بیان دیگر، هر ذهنیت نشان‌دهنده فعال‌شدن یک یا چند طرحواره و سبک مقابله‌ای خاص استفاده‌شده است. در واقع، عنوان ذهنیت‌های طرحواره‌ای سازه‌ای است که ریشه در حالت‌های هیجانی ناخوشایند و دردناک تجربه‌شده در دوران کودکی دارد (Puetz et al., 2020). ذهنیت‌های طرحواره‌ای در چهار گروه طبقه‌بندی شده‌اند که در مجموع شامل ده ذهنیت هستند. طبقه‌بندی چهارگانه ذهنیت‌ها شامل ذهنیت‌های کودکانه^۱، ذهنیت والد ناکارآمد^۲، ذهنیت‌های مقابله‌ای ناکارآمد^۳ و ذهنیت بزرگسال سالم^۴ است (Behary & Dieckmann, 2011).

بر اساس آنچه در رابطه با فرایند انتخاب همسر و مؤلفه‌های تأثیرگذار بر آن بیان شد و همچنین با توجه به تغییراتی همچون افزایش تحصیلات، استقلال اقتصادی-اجتماعی-فرهنگی، دوری‌گزینی از نظارت والدین و اطرافیان و آزادی انتخاب که در جامعه ایرانی در نتیجه گذار از نظم اجتماعی سنتی به مدرن در دختران در مرحله پیش از ازدواج رخ داده است، شاهد تحولاتی در سطوح فردی و اجتماعی در این قشر از جامعه هستیم. این نوجویی سبب بروز تغییراتی در انتظارات، باورها و معیارهای همسرگزینی دختران در مرحله پیش از ازدواج و تعریف آنان از ازدواج شده است (حبیب پور کتابی و غفاری، ۱۳۹۰). بنابراین، کاهش میزان طلاق، استحکام ازدواج و ارتقای کیفیت آن مستلزم بررسی و ارزیابی الگوها و آسیب‌های افراد در مرحله پیش از ازدواج و به‌کارگیری مداخلات به‌موقع است (Gottman & Gottman, 2015). بنابراین، بر اساس اهمیت فرایند انتخاب همسر، با مرور ادبیات پژوهش، خلأ پژوهش در حوزه تمرکز بر ذهنیت‌های طرحواره‌ای مشخص شد. در همین راستا، پژوهش‌هایی که به نقش کلیدی طرحواره‌ها در انتخاب همسر اشاره داشتند، ملاحظه شدند. برای نمونه، خسروی و همکاران (۱۳۸۷) نگرش به ازدواج دو گروه از افرادی که به فرایند تداوم و جبران طرحواره در همسرگزینی گرایش دارند را با یکدیگر مقایسه کردند. نتایج این پژوهش نشان داد در نگرش به ازدواج افرادی که تمایل به فرایند جبران طرحواره در مقایسه با تداوم طرحواره دارند، تفاوتی معنادار وجود دارد. همچنین، شیرینی و همکاران (۱۳۹۵) نشان دادند طرحواره‌درمانی می‌تواند نگرش ناکارآمد نسبت به انتخاب همسر و مؤلفه‌های آن مانند عشق‌باوری،

¹ Child modes

² Parent modes

³ Maladaptive coping modes

⁴ Healthy adult mode

تجربه‌محوری، ایده‌آل‌نگری، متضادجویی، آسان‌بینی و خوش‌باوری را تعدیل کند. پژوهش مردانی و همکاران (۱۳۹۸) هم نشان داد آموزش طرحواره‌درمانی می‌تواند به کاهش ترس از همسر، ترس از محدودیت همسر، ترس از خود، سبک‌های مقابله‌ای اجتناب و جبران افراطی در دختران دانشجوی در سن ازدواج منجر شود. پرنیاک (۱۳۹۸) نیز در پژوهشی نتیجه گرفت طرحواره‌های ناسازگار اولیه با ملاک‌های همسرگزینی رابطه دارند و ممکن است به عنوان پیش‌بین ملاک‌های همسرگزینی در نظر گرفته شوند. فریدون‌پور و همکاران (۱۳۹۹) هم در پژوهش خود دریافتند هر دو مداخله طرحواره-درمانی و ایماگوتراپی برای کاهش ترس از ازدواج نگرش و نگرش به انتخاب همسر روشی مناسب هستند. پاک‌نژاد و همکاران (۱۳۹۹) نیز با اجرای مدل مشاوره‌ای طرحواره‌محور به این نتیجه رسیدند که این مدل می‌تواند نگرش‌های ازدواج افراد را اصلاح کند و ترس از ازدواج آنان را کاهش دهد. در ادامه، مختاری و همکاران (۱۴۰۰) هم آموزش قبل از ازدواج با رویکرد طرحواره‌محور را دارای تأثیری معنادار بر ترس از ازدواج و ذهنیت‌های مقابله‌ای دختران مجرد گزارش کردند. همچنین، مختاری و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی دیگر اعلام کردند آموزش طرحواره‌محور قبل از ازدواج تأثیری معنادار بر تمایل به ازدواج و طرحواره‌های ناسازگارانۀ دختران مجرد دارد. از این رو، یکی از مهم‌ترین عواملی که می‌تواند باعث موفقیت یا شکست ازدواج شود، نگرش‌ها، انتظارات و طرحواره‌های افراد درباره ازدواج و انتخاب همسر (Arntz & Jacob, 2017) و ذهنیت‌های طرحواره‌ای ناشی از این طرحواره‌هاست (Young et al., 2003).

در نهایت، پس از مرور آنچه بیان شد، با توجه به اهمیت نهاد خانواده به عنوان خواستگاه طرحواره‌های ناسازگار و ارتباط این طرحواره‌ها با مشکلات بین‌فردی و با توجه به وجود خلأ پژوهشی، انجام پژوهشی که میزان اثربخشی طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بر فرایند جبران و تداوم طرحواره‌ها (در همسرگزینی) و انتظارات از ازدواج دختران در مرحله پیش از ازدواج را بسنجد، می‌تواند برای آموزش مهارت‌های پیش از ازدواج و برای مشاوران خانواده و ازدواج مؤثر و سودمند واقع شود. بنابراین، هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی اثربخشی طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بر نوع فرایند طرحواره‌ای (در همسرگزینی) و انتظار از ازدواج دختران در مرحله پیش از ازدواج است. بر همین اساس، فرضیه‌های این پژوهش عبارت‌اند از:

- الف) طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بر فرایند تداوم^۱ طرحواره‌ها (در همسرگزینی) مؤثر است.
 ب) طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بر فرایند جبران^۲ طرحواره‌ها (در همسرگزینی) مؤثر است.
 پ) طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بر مؤلفه‌های انتظار از ازدواج (بدبینانه، واقع‌بینانه و ایده‌آل‌گرایانه) مؤثر است.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر از نوع نیمه‌آزمایشی با گروه کنترل (پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل) بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دختران مجرد در مرحله پیش از ازدواج شهر اصفهان در سال ۱۴۰۲ بود که از طریق فضای مجازی

^۱ Perpetuation process

^۲ Compensation process

اطلاع‌رسانی شدند. حجم نمونه مدنظر ۳۰ نفر از دختران در مرحله پیش از ازدواج شهر اصفهان بودند. روش نمونه‌گیری به صورت غیرتصادفی و داوطلبانه و با ملاک‌های ورود مشخص بود. ملاک‌های ورود به دوره طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار عبارت بودند از: مؤنث‌بودن، داشتن سن بین ۱۸ تا ۳۵، عدم مصرف داروهای روان‌پزشکی و مواد مخدر از طریق خود-گزارشی شرکت‌کنندگان، عدم ابتلا به اختلالات روان‌پزشکی از طریق انجام مصاحبه بالینی، عدم سابقه ازدواج، در مرحله پیش از ازدواج بودن (داشتن قصد ازدواج، رابطه جدی به قصد ازدواج)، عدم شرکت در سایر دوره‌های آموزشی و جلسات روان‌درمانی و مشاوره هم‌زمان با دوره گروه‌درمانی طرحواره‌محور حاضر و متقاضی شرکت در پژوهش بودن. همچنین، ملاک‌های خروج شامل عدم همکاری، غیبت بیش از دو جلسه از جلسات درمان و نقص در تکمیل پرسشنامه‌ها بودند. به منظور اجرای پژوهش، ابتدا فراخوانی مبنی بر برگزاری دوره گروه‌درمانی طرحواره‌محور در فضای مجازی قرار داده شد. پس از ثبت نام افراد علاقه‌مند، مصاحبه اولیه برای انجام مصاحبه بالینی و بررسی سایر ملاک‌های ورود انجام شد و افراد واجد شرایط به منظور شرکت در پژوهش انتخاب شدند. تعداد افراد انتخاب شده ۳۰ نفر بود که ۱۵ نفر به صورت گمارش تصادفی در گروه آزمایش و ۱۵ نفر در گروه کنترل قرار گرفتند. مداخله درمانی با رویکرد طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بر روی گروه آزمایش طی ۱۱ جلسه به صورت دو روز در هفته و هر جلسه به مدت دو ساعت در سالن کارگاه‌های مرکز مشاوره دانشگاه اصفهان اجرا شد، اما گروه کنترل تحت هیچ‌گونه مداخله‌ای قرار نگرفتند. پس از پایان جلسات درمانی، پس‌آزمون بر روی هر دو گروه آزمایش و گواه اجرا شد. گفتنی است، این پژوهش با رضایت شرکت‌کنندگان انجام شد و دارای شناسه اخلاق از کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه اصفهان به شماره IR.UI.REC.1401.131 است.

ابزارهای اندازه‌گیری

پرسشنامه همسرگزینی (MSI):^۱ این پرسشنامه توسط عالی (۱۳۸۶) بر مبنای نظریه جفری یانگ^۲ ساخته شده است. هدف از ساخت این مقیاس، پاسخ‌دهی به این پرسش است که افراد با طرحواره‌های مختلف چه فردی را بعنوان همسر ایده‌آل خود انتخاب می‌کنند؛ همسری که به تداوم طرحواره‌های آنها کمک می‌کند یا برعکس، باعث جبران طرحواره‌های آنها می‌شود.

این پرسشنامه دارای ۶۰ گویه است که هر ۴ گویه فرایند مربوط به یک طرحواره را می‌سنجد. مقیاس‌های این پرسشنامه شامل محرومیت هیجانی: گویه‌های ۱-۴، رهاشدگی: گویه‌های ۵-۸، بی‌اعتمادی/بدرفتاری: گویه‌های ۹-۱۲، نقص و شرم: گویه‌های ۱۳-۱۶، انزوای اجتماعی: گویه‌های ۱۷-۲۰، شکست: گویه‌های ۲۱-۲۴، وابستگی/بی‌کفایتی: گویه‌های ۲۵-۲۸، آسیب‌پذیری در برابر ضرر و بیماری: گویه‌های ۲۹-۳۲، گرفتار: گویه‌های ۳۳-۳۶، اطاعت: گویه‌های ۳۷-۴۰، ایثار: گویه‌های ۴۱-۴۴، بازداری هیجانی: گویه‌های ۴۵-۴۸، معیارهای سرسختانه: گویه‌های ۴۹-۵۲، استحقاق و بزرگ‌منشی: گویه‌های ۵۳-۵۶ و خویش‌داری/خودانضباطی ناکافی: گویه‌های ۵۷-۶۰ هستند. نمره‌گذاری هر گویه بر اساس یک

^۱ Mate Selection Inventory

^۲ Jeffrey Young

مقیاس ۶ درجه‌ای لیکرت (نمره ۱ = کاملاً مخالفم و نمره ۶ = کاملاً موافقم) است. کد ۱ در صورتی به فرد داده می‌شود که میانگین نمره او برای هر ۴ گویه که در رابطه با یک طرحواره است، برابر ۱۲ یا کمتر از آن باشد و به این معناست که فرد از فرایند تداوم طرحواره استفاده می‌کند. در صورتی کد ۲ به فرد اختصاص داده می‌شود که نمره فرد بالاتر از ۱۲ باشد و این کد بیانگر استفاده فرد از فرایند جبران طرحواره است. روایی و پایایی این پرسشنامه توسط **عالی (۱۳۸۶)** ارزیابی و تحلیل شده است. همبستگی کل تست ۰/۷۸ و همبستگی نمره افراد در اجرای اول و دوم در هر یک از طرحواره‌های حوزه قطع ارتباط و طرد ۰/۸۱، حوزه عملکرد و خودگردانی مختل ۰/۶۴، حوزه دیگرجهت‌مندی ۰/۸۱، حوزه گوش‌به‌زنگی بیش از حد و بازداری ۰/۷۰، حوزه محدودیت‌های مختل ۰/۷۳ به دست آمده است. **عالی (۱۳۸۶)** در پژوهش خود پنج مؤلفه طرحواره‌ها را بررسی کرده است که شامل قطع ارتباط و طرد، عملکرد و خودگردانی مختل، دیگرجهت‌مندی، گوش‌به‌زنگی بیش از حد و بازداری و محدودیت‌های مختل هستند. مقدار آلفای کرونباخ برای این مؤلفه‌ها به ترتیب برابر ۰/۷۸، ۰/۵۸، ۰/۷۸، ۰/۵۸ و ۰/۴۸ گزارش شده است. همچنین، همسانی درونی کل تست با استفاده از روش آلفای کرونباخ به مقدار ۰/۸۰ به دست آمده که نشان‌دهنده اعتبار مناسب ابزار استفاده‌شده است.

مقیاس انتظار از ازدواج (MES)^۱: مقیاس انتظار از ازدواج توسط جونز و نلسون در سال ۱۹۹۶ برای سنجش انتظار از ازدواج دانشجویان مجردی ساخته شده است که سابقه ازدواج نداشته‌اند (**Jones & Nelson, 1996**). این پرسشنامه ۴۰ گزاره دارد و برای پاسخ‌گویی به گزاره‌ها، از مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت از ۱ = کاملاً مخالفم تا ۵ = کاملاً موافقم استفاده شده است. بر این اساس، نمره حداقلی، ۴۰ و نمره حداکثری، ۲۰۰ است. نمراتی که در حد میانگین هستند (نمره بین ۸۰ تا ۱۲۰)، انتظارات واقع‌بینانه، نمرات پایین‌تر (نمره بین ۴۰ تا ۸۰)، انتظارات بدبینانه و نمرات بالاتر (نمره ۱۲۰ به بالا)، انتظارات ایده‌آل‌گرایانه را نشان می‌دهند. به طور کلی، نمره پایین‌تر در خرده‌مقیاس انتظار بدبینانه نشانه انتظارات بدبینانه‌تر و نمره بالا در خرده‌مقیاس‌های انتظار واقع‌گرایانه و ایده‌آل‌گرایانه نشانه انتظارات واقع‌گرایانه‌تر و ایده‌آل‌گرایانه‌تر است. نمره‌دهی گزاره‌های ۴، ۱۸، ۲۳، ۲۸، ۳۰، ۳۵ و ۳۸ به صورت معکوس اعمال می‌شود. گزاره‌های این مقیاس انتظارات مرتبط با ازدواج در حیطه‌های صمیمیت، برابری و توافق را ارزیابی می‌کنند. دیلون پایایی این پرسشنامه را با روش آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۰ گزارش کرده است (**Dillon, 2005**) و جونز و نلسون ضریب ۰/۷۹-۰/۸۰ را گزارش کرده‌اند (**Jones & Nelson, 1996**). این مقیاس در ایران توسط نیلفروشان و همکاران (**۱۳۹۰**) هنجاریابی شده است. ضریب بازآزمایی این مقیاس در طول سه هفته ۰/۹۰ و همسانی درونی با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۸ به دست آمده است و در نهایت، نتایج حاکی از آن بود که به طور کلی، برای سنجش انتظار از ازدواج در ایران، می‌توان از مقیاس انتظار از ازدواج به عنوان یک ابزار مناسب و دارای اعتبار استفاده کرد.

به منظور اجرای مداخلات نیز از بسته طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بومی‌سازی‌شده (**Farell & Shaw, 2018**؛ **شعبان و همکاران، ۱۴۰۰**) استفاده شد که خلاصه آن در **جدول (۱)** آمده است.

¹ Marriage Expectation Scale

جدول ۱: خلاصه جلسات طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بومی‌سازی شده (Farell & Shaw, 2018؛ شعبان و همکاران، ۱۴۰۰)

Table 1: Summary of localized schema mode therapy sessions (Farell & Shaw, 2018; Shaban et al., 2021)

فعالیت‌ها	محتوا	هدف	جلسه
تمرین حباب امن	معارفه و آشنایی اعضا با کاموا برای ایجاد احساس تعلق مرور اهداف، ساختار جلسات و قوانین و مقررات گروه (رازداری، محرمانه‌بودن، احترام، گوش‌دادن و ...) معرفی طرحواره‌ها، نحوه شکل‌گیری و تداوم آنها پرسشنامه طرحواره‌های یانگ	آشنایی و برقراری احساس امنیت	جلسه اول
وارسی نحوه برآورده‌شدن نیازها در کودکی، نوجوانی و حال	معرفی نیازهای اساسی پنج‌گانه انواع حوزه‌های طرحواره‌های ناسازگار متناظر با هر حوزه رابطه بین طرحواره‌ها و نیازها صحبت درباره مشکلات اصلی پرسشنامه سبک‌های فرزندپروری یانگ	معرفی نیازها و شناخت انواع طرحواره‌ها	جلسه دوم
بررسی معیارهای همسرگزینی هر یک از اعضا و ارتباط آنها با طرحواره‌ها	معرفی انواع طرحواره‌های مرتبط با هر حوزه معرفی ذهنیت‌ها انواع ذهنیت‌های کارآمد و ناکارآمد شناخت مفهوم جذابیت طرحواره‌ای نحوه تأثیرگذاری هر طرحواره در انتخاب همسر	شناخت انواع طرحواره‌ها معرفی ذهنیت‌ها	جلسه سوم
وارسی نحوه برآورده‌شدن نیازها در کودکی، نوجوانی و حال استفاده از فلش‌کارت ذهنیت‌های طرحواره‌ای (طباطبایی‌فر، ۱۴۰۱) نمودار دایره‌ای ذهنیت- طرحواره	فرمول‌بندی موردی اعضا (مشکلات فعلی، الگوی تکرارشونده و مرتبط، نیازهای کودکی، محیط اولیه، برانگیزان‌ها و عوامل زیستی) شناسایی طرحواره‌ها و ذهنیت‌ها ظرفیت بزرگسال سالم	فرمول‌بندی و شناسایی	جلسه چهارم

ارزیابی نیازها «آیا نیازهایم از طریق رفتارم برآورده می‌شوند؟» صندلی گفت‌وگو بررسی مزایا و معایب ذهنیت	شناسایی رفتارهای ذهنیت‌های مقابله‌ای موقعیت‌های برانگیزاننده ذهنیت افکار، احساسات، حس‌های بدنی، خاطرات، نشانه‌های اصلی، طرحواره‌ها و نیازها	آگاهی از ذهنیت‌های مقابله‌ای	جلسه پنجم
رسم صورتک صدای والد تصویرسازی انداختن صدای والد در قوطی	معرفی ذهنیت‌های والد پرتوقع، سرزنشگر، القاگر گناه و القاگر ترس شناخت پیام‌های اصلی والد شناسایی تحریف‌های شناختی والد شناخت باورهای محدودکننده انتخاب همسر و انتظارات از ازدواج	آگاهی از ذهنیت‌های والد	جلسه ششم
نیرومندکردن دسترسی به بزرگسال سالم	بررسی ظرفیت بزرگسال سالم معرفی ارزش‌ها و اهداف رفتار قاطعانه روش‌های مواجهه، فاصله‌گرفتن و خودمراقبتی	پرورش ذهنیت بزرگسال سالم	جلسه هفتم
بازی بادکنک، جوجه‌تیغی و آره و نه	شناسایی نیازها و طرحواره‌های مربوط به این ذهنیت بازی با خشم و ابراز سالم خشم با استفاده از بازی جوجه‌تیغی و بادکنک	کار روی ذهنیت کودک عصبانی و کودک تکانشی	جلسه هشتم
اجرای مهرورزی به خود در راستای التیام ذهنیت کودک آسیب‌پذیر	تصویرسازی کودک تنها در خیابان بررسی احساسات، حس‌های بدنی، افکار، خاطرات و نیازهای کودک آسیب‌پذیر آموزش شفقت و مهرورزی به خود	آگاهی از ذهنیت کودک آسیب‌پذیر	جلسه نهم
کار تجربی با تغییر ذهنیت‌ها ایفای نقش ذهنیت والد ناکارآمد مقابل ذهنیت کودک آسیب‌پذیر و بزرگسال سالم میان آنها	جایگزین کردن پیام والد خوب با صداها و والد سرزنش‌گر، پرتوقع، القاگر ترس و گناه نوشتن پیغام‌های والد خوب برای یکدیگر	هدایت ذهنیت کودک آسیب‌پذیر با والد خوب	جلسه دهم
تصویرسازی مغازه بستنی‌فروشی نمودار دایره‌ای ذهنیت- طرحواره	بازی و تفریح تصویرسازی مغازه بستنی‌فروشی صندوقچه گنج	تقویت ذهنیت کودک شاد	جلسه یازدهم

تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده از طریق آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیره^۱ و تک‌متغیره^۲ با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۲۵ انجام شد.

یافته‌ها

پس از تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده، نتایج اطلاعات جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان نشان داد میانگین سنی آزمودنی‌های گروه آزمایش $5/11 \pm 23/87$ و گروه کنترل $3/12 \pm 24/27$ بود. علاوه بر این، حداقل و حداکثر سن آزمودنی‌ها در گروه آزمایش به ترتیب ۱۹ و ۳۵ و در گروه کنترل ۲۰ و ۳۱ بود. همچنین، از میان ۱۵ شرکت‌کننده در گروه آزمایش، ۸ نفر (۲۶/۷٪) دانشجوی کارشناسی، ۴ نفر (۲۳/۳٪) دانش‌آموخته کارشناسی، ۲ نفر (۶/۷٪) دانشجوی کارشناسی ارشد و ۱ نفر (۳/۳٪) دانش‌آموخته کارشناسی ارشد بودند. از میان ۱۵ شرکت‌کننده در گروه کنترل نیز، ۴ نفر (۱۳/۳٪) دانشجوی کارشناسی، ۱ نفر (۳/۳٪) دانش‌آموخته کارشناسی، ۵ نفر (۱۶/۷٪) دانشجوی کارشناسی ارشد و ۵ نفر (۱۶/۷٪) دانش‌آموخته کارشناسی ارشد بودند.

همچنین، پس از تحلیل توصیفی داده‌های پژوهش، میانگین و انحراف معیار نمرات فرایند تداوم و جبران طرحواره‌ها (در همسرگزینی)، انتظارات واقع‌گرایانه، ایده‌آل‌گرایانه و بدبینانه در دو گروه آزمایش و کنترل در دو مرحله پیش‌آزمون و پس-آزمون به دست آمد که در جدول (۲) گزارش شده است.

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار نمرات متغیرها در دو گروه آزمایش و کنترل

Table 2: Mean and standard deviation of variable scores in two experimental and control groups

گروه کنترل		گروه آزمایش		متغیر	زمان اندازه‌گیری
انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین		
۱/۱۲	۱۷/۷۸	۱/۰۶	۱۸/۰۱	جبران طرحواره‌ها	پیش‌آزمون
۳/۰۰	۸/۸۶	۱/۵۸	۱۰/۰۶	تداوم طرحواره‌ها	
۶/۵۴	۶۸/۲۰	۷/۸۶	۶۷/۶۶	انتظارات واقع‌گرایانه	
۶/۴۰	۴۵/۲۰	۸/۶۹	۴۸/۳۳	انتظارات ایده‌آل‌گرایانه	
۳/۲۹	۱۸/۰۰	۴/۵۴	۱۷/۴۰	انتظارات بدبینانه	
۲/۵۴	۱۸/۴۰	۱/۱۹	۱۶/۶۸	جبران طرحواره‌ها	پس‌آزمون
۴/۳۲	۷/۹۵	۲/۹۴	۹/۷۲	تداوم طرحواره‌ها	
۷/۵۸	۶۶/۲۰	۵/۳۳	۶۱/۲۰	انتظارات واقع‌گرایانه	
۶/۰۴	۴۵/۰۶	۶/۴۸	۴۰/۳۳	انتظارات ایده‌آل‌گرایانه	
۲/۷۶	۱۸/۳۳	۱/۷۰	۱۸/۷۳	انتظارات بدبینانه	

¹ MANCOVA

² ANCOVA

با توجه به اینکه آزمون فرضیه‌های این پژوهش نیازمند استفاده از آزمون تحلیل کوواریانس بود، باید پیش‌فرض‌های لازم، یعنی پیش‌فرض‌های نرمال بودن توزیع نمرات در جامعه (آزمون شاپیرو-ویلک)، تساوی واریانس‌ها (آزمون لوین)، یکسانی شیب خط رگرسیون و پیش‌فرض برقراری ماتریس کوواریانس رعایت شوند. نتایج حاصل از بررسی این پیش‌فرض‌ها در ادامه در **جدول (۳)** ارائه شده است.

جدول ۳: نتایج آزمون‌های شاپیرو-ویلک، لوین، یکسانی شیب خط رگرسیون و ماتریس کوواریانس

Table 3: Results of Shapiro-Wilk, Levene, gradient of line and covariance matrix tests

ماتریس کوواریانس	یکسانی شیب خط رگرسیون		لوین		شاپیرو-ویلک		گروه	مرحله	متغیر		
	آماره	معناداری	آماره	معناداری	آماره	معناداری					
۰/۰۵۴	۲/۵۲	۰/۷۱۷	۰/۱۳۴	۰/۱۴۵	۲/۲۴۷	۰/۹۱۵	۰/۹۷۴	آزمایش	پیش‌آزمون	جبران طرحواره	
						۰/۲۲۳	۰/۹۲۴	کنترل			
						۰/۰۹۴	۰/۹۰	آزمایش	پس‌آزمون		
						۰/۰۱۲	۰/۸۳۸	کنترل			
۰/۰۵۴	۲/۵۲	۰/۷۱۷	۰/۱۳۴	۰/۱۴۵	۲/۲۴۷	۰/۰۶۳	۰/۸۸۸	آزمایش	پیش‌آزمون		تداوم طرحواره
						۰/۰۰۲	۰/۷۷۴	کنترل			
						۰/۰۰۱	۰/۶۶۳	آزمایش	پس‌آزمون		
						۰/۰۰۱	۰/۷۵۹	کنترل			
۰/۰۵۴	۲/۵۲	۰/۷۱۷	۰/۱۳۴	۰/۱۴۵	۲/۲۴۷	۰/۸۶۵	۰/۹۷۱	آزمایش	پیش‌آزمون	انتظارات واقع‌گرایانه	
						۰/۳۵۳	۰/۹۳۸	کنترل			
						۰/۷۲۱	۰/۹۶۲	آزمایش	پس‌آزمون		
						۰/۸۶۷	۰/۹۷۱	کنترل			
۰/۰۷۹۴	۰/۵۲	۰/۰۶۲	۳/۸۱۴	۰/۰۵۹	۳/۸۶۲	۰/۵۳	۰/۹۵۰	کنترل	پیش‌آزمون		انتظارات ایده‌آل‌گرایانه
						۰/۶۵۷	۰/۹۵۸	آزمایش			
						۰/۱۹۳	۰/۹۲۰	کنترل	پس‌آزمون		
						۰/۲۶۲	۰/۹۲۹	آزمایش			
۰/۰۷۹۴	۰/۵۲	۰/۰۶۲	۳/۸۱۴	۰/۰۵۹	۳/۸۶۲	۰/۴۶۳	۰/۹۴۶	کنترل	پیش‌آزمون	انتظارات بدبینانه	
						۰/۱	۰/۹۰۱	آزمایش			
						۰/۱۵۷	۰/۹۱۴	کنترل	پس‌آزمون		

همان‌طور که در **جدول (۳)** مشاهده می‌شود، در آزمون شاپیرو-ویلک فرض صفر مبنی بر نرمال بودن توزیع نمرات در بیشتر متغیرهای پژوهش برقرار است، اما با توجه به برابری تعداد افراد در گروه‌ها، عدم نرمال بودن توزیع داده‌ها در برخی از

متغیرهای پژوهش نتایج تحلیل کواریانس را تحت تأثیر قرار نمی‌دهد. همچنین، نتایج آزمون لوین نشان می‌دهد بین واریانس گروه‌ها در هیچ کدام از متغیرها در دو گروه تفاوتی معنادار وجود ندارد و واریانس گروه‌ها با هم برابر است. از این رو، پیش فرض تساوی واریانس‌ها برای کلیه متغیرها رعایت شده است. نتایج آزمون شیب خط رگرسیون هم بیانگر آن است که تعامل بین شرایط آزمایشی و متغیر هم‌پراش در هیچ کدام از متغیرها معنادار نیست ($P > 0/05$)؛ یعنی شیب خط رگرسیون برای همه شرایط آزمایشی یکسان است و خطوط رگرسیونی یکدیگر را قطع نمی‌کنند. از این رو، پیش فرض یکسانی شیب خط رگرسیون برای کلیه متغیرها رعایت شده است. همچنین، فرضیه یکسان‌بودن کواریانس گروه‌ها در مؤلفه‌های فرایند تداوم و جبران طرحواره‌ها (در همسرگزینی) و انتظارات از ازدواج تأیید شده است ($P < 0/05$). بنابراین، به نظر می‌رسد می‌توان فرضیه‌های پژوهش را بر اساس روش تحلیل کواریانس تحلیل کرد که در ادامه، این یافته‌ها برای هر یک از فرضیه‌های پژوهش به تفکیک بیان می‌شود.

برای بررسی اثربخشی طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بر فرایند جبران و تداوم طرحواره‌ها (در همسرگزینی) و معناداربودن تفاوت ایجادشده در نمرات پس‌آزمون گروه آزمایش، از آزمون تحلیل کواریانس یتک‌متغیره استفاده شد. نتایج این آزمون در جدول (۴) قابل مشاهده است.

جدول ۴: نتایج تحلیل کواریانس تک‌متغیره طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بر فرایند جبران و تداوم طرحواره‌ها (در همسرگزینی)

Table 4: The results of univariate analysis of covariance of schema mode therapy on the compensation and perpetuation process of schemas (in mate selection)

منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	مجذورات	توان آماری
پیش‌آزمون	۱۸/۵۲	۱	۱۸/۵۲	۵/۴۵	۰/۰۲۷	۰/۱۶	۰/۶۱
جبران طرحواره‌ها							
گروه	۲۶/۳۹۷	۱	۲۶/۳۹۷	۷/۷۶	۰/۰۱	۰/۲۲	۰/۷۶
خطا	۹۱/۷۶	۲۷	۳/۳۹				
کل	۹۳۶۶/۹۳	۳۰					
پیش‌آزمون	۶/۰۷	۱	۶/۰۷				
تداوم طرحواره‌ها							
گروه	۱۶/۰۱	۱	۱۶/۰۱	۰/۴۳۵	۰/۵۱۵	۰/۱۶	۰/۰۹۸
خطا	۳۷۶/۹۵	۲۷	۳۱/۹۶	۱/۱۴۷	۰/۲۹۴	۰/۰۴۱	۰/۱۷۸
کل	۲۷۵۲/۶۴	۳۰					

بر اساس نتایج **جدول (۴)**، مشاهده می‌شود بین دو گروه در نمرات فرایند جبران طرحواره‌ها (در همسرگزینی) تفاوتی معنادار وجود دارد ($P < 0/05$)؛ به طوری که طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار باعث کاهش میانگین نمرات فرایند جبران طرحواره‌ها (در همسرگزینی) شده است. در این تحلیل پیش‌آزمون کنترل شده است. همچنین، نتایج جدول بالا نشان می‌دهد تفاوت بین میانگین باقی‌مانده نمرات فرایند جبران طرحواره‌ها (در همسرگزینی) در دو گروه آزمایش و کنترل پس از مهار تأثیر پیش‌آزمون معنادار است ($P < 0/05$) که میزان این تأثیر گروهی $0/22$ به دست آمد. به عبارت دیگر، نزدیک به ۲۲ درصد از تفاوت‌های ایجادشده در متغیر وابسته به تأثیر متغیر مستقل مربوط است. توان آماری $0/76$ نیز نشان‌دهنده کفایت حجم نمونه و پایین بودن خطای نوع دوم است. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت فرضیه پژوهش تأیید شده است. به عبارت دیگر، طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بر فرایند جبران طرحواره‌ها (در همسرگزینی) تأثیر دارد. همچنین، بین دو گروه در نمرات تداوم طرحواره‌ها (در همسرگزینی) تفاوتی معناداری وجود ندارد ($P < 0/05$)؛ به طوری که طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار تأثیری بر تداوم طرحواره‌ها (در همسرگزینی) نداشته است. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت فرضیه پژوهش رد شده است. به عبارت دیگر، طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بر فرایند تداوم طرحواره‌ها (در همسرگزینی) تأثیر ندارد.

همچنین، به منظور بررسی اثربخشی طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بر مؤلفه‌های انتظار از ازدواج (واقع‌گرایانه، ایده‌آل‌گرایانه و بدبینانه) و معنادار بودن تفاوت ایجادشده در نمرات پس‌آزمون گروه آزمایش، از آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیره استفاده شد. در همین راستا، فرضیه یکسان‌بودن کوواریانس گروه‌ها در سطح $0/05$ تأیید شده است ($P < 0/05$). نتایج این آزمون در **جدول (۵)** قابل مشاهده است.

جدول ۵: نتایج تحلیل کوواریانس چندمتغیره در بررسی اثربخشی طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بر مؤلفه‌های انتظار از ازدواج

Table 5: The results of multivariate covariance analysis in examining the effectiveness of schema mode therapy on the components of marriage expectations

نام آزمون	مقدار	آماره F	Df فرضیه	Df خطا	سطح معناداری	اتا	توان
اثر پیلایی	۰/۲۵۷	۲/۹۹	۳	۲۶	۰/۰۴۹	۰/۲۵۷	۰/۶۳
لامبدای ویلکس	۰/۷۴۳	۲/۹۹	۳	۲۶	۰/۰۴۹	۰/۲۵۷	۰/۶۳
اثر هتلینگ	۰/۳۴۵	۲/۹۹	۳	۲۶	۰/۰۴۹	۰/۲۵۷	۰/۶۳
بزرگ‌ترین ریشه روی	۰/۳۴۵	۲/۹۹	۳	۲۶	۰/۰۴۹	۰/۲۵۷	۰/۶۳

با توجه به جدول بالا، مشاهده می‌شود سطح معناداری همه آزمون‌ها کمتر از $0/05$ است که بیانگر آن است که دو گروه آزمایش و گواه دست‌کم در یکی از مؤلفه‌های انتظار از ازدواج تفاوتی معنادار داشته‌اند. در ادامه، **جدول (۶)** نتایج تحلیل واریانس تک‌متغیره در متن مانکوا را بر روی مؤلفه‌های انتظار از ازدواج نشان می‌دهد.

جدول ۶: نتایج تحلیل واریانس تک متغیره در متن مانکوا روی مؤلفه های انتظار از ازدواج

Table 6. Results of univariate analysis of variance in Mancova text on the components of marriage expectation

متغیر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	آماره F	سطح معناداری	مجذور اتا	توان
انتظارات واقع گرایانه	۳۰۰/۸۳	۱	۳۰۰/۸۳	۵/۴۵	۰/۰۲۷	۰/۱۶	۰/۶۱
انتظارات ایده آل گرایانه	۲۱۸/۷	۱	۲۱۸/۷	۵/۱۸	۰/۰۳۱	۰/۱۵	۰/۵۹
انتظارات بدبینانه	۱/۲	۱	۱/۲	۰/۲۲۷	۰/۶۳۸	۰/۰۰۸	۰/۰۷۵

جدول بالا نشان می دهد با توجه به اینکه سطح معناداری از ۰/۰۵ کمتر است، اثربخشی طرحواره درمانی ذهنیت مدار بر انتظارات واقع گرایانه و انتظارات ایده آل گرایانه معنادار بوده است ($P < ۰/۰۵$). با توجه به مجذور اتا، می توان گفت مقدار این اندازه اثر در انتظارات واقع گرایانه ۱۶ درصد و در انتظارات ایده آل گرایانه ۱۵ درصد بوده است. سایر نتایج نشان می دهد طرحواره درمانی ذهنیت مدار بر انتظارات بدبینانه معنادار نبوده است ($P < ۰/۰۵$).

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر طرحواره درمانی ذهنیت مدار بر فرایند جبران و تداوم طرحواره ها (در همسرگزینی) و انتظار از ازدواج دختران در مرحله پیش از ازدواج شهر اصفهان بود. یافته ها حاکی از تأثیر معنادار طرحواره درمانی ذهنیت مدار بر فرایند جبران طرحواره ها (در همسرگزینی) و عدم اثربخشی آن بر فرایند تداوم طرحواره ها (در همسرگزینی) بود. مرور ادبیات پژوهش حاکی از عدم وجود پژوهشی بود که اثربخشی طرحواره درمانی ذهنیت مدار بر فرایند جبران و تداوم طرحواره ها (در همسرگزینی) را بررسی کند. با این حال، نتایج پژوهش خسروی و همکاران (۱۳۸۷) و مردانی و همکاران (۱۳۹۸) تا حدی با پژوهش حاضر هم سویی داشت.

یافته های پژوهش حاضر حاکی از تأثیر معنادار طرحواره درمانی ذهنیت مدار بر مؤلفه های انتظارات ایده آل گرایانه و واقع گرایانه بود، اما بر مؤلفه انتظارات بدبینانه تأثیری معنادار نداشته است. نتایج پژوهش شیرینی و همکاران (۱۳۹۵)، سیلاب خوری (۱۳۹۸)، فتح اله زاده و همکاران (۱۳۹۹)، پاک نژاد و همکاران (۱۳۹۹)، فریدون پور و همکاران (۱۳۹۹)، مختاری و همکاران (۱۴۰۰)، مختاری و همکاران (۱۴۰۱)، با یافته این فرضیه تقریباً هم راستاست.

مطابق تعاریف ارائه شده، انتظارات واقع بینانه به توقعاتی در حیطه های برابری، توافق و صمیمیت اشاره دارد که هم خوانی بیشتری با واقعیت ها و حقایق زندگی دارد (روشنی و همکاران، ۱۳۹۴) و انتظارات ایده آل گرایانه در حیطه های برابری، توافق و صمیمت انتظاراتی را در بر می گیرد که با ایده آل سازی رابطه زناشویی مرتبط است. برای مثال، توانایی همسر در

ذهن‌خوانی و انجام امور پسندیده، انتظار تغییر دادن همسر، انتظار از حل سریع مشکلات یا دائمی بودن بعضی از جوانب زندگی زناشویی برخی از این انتظارات ایده‌آل‌گرایانه هستند (عرب‌زاده و جوکار کمال‌آبادی، ۱۳۹۵).

در تبیین تأثیر طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بر انتظارات ایده‌آل‌گرایانه و واقع‌گرایانه، می‌توان گفت انتظارات و توقعات ایده‌آل‌گرایانه از ویژگی‌های همسر، نقش‌های او و رابطه زناشویی آینده ناشی از به‌کارگیری سبک مقابله‌ای تسلیم در برابر طرحواره معیارهای سرسختانه یا به‌کارگیری سبک مقابله‌ای جبران افراطی در برابر طرحواره نقص و شرم است. همچنین، بر اساس الگوی ذهنیت‌ها، می‌توان بیان کرد انتظارات سطح بالا و غیرواقعی به دلیل فعال‌شدن ذهنیت‌های کودک آسیب‌پذیر ناقص، والد پرتوقع و سرزنشگر و ذهنیت‌های مقابله‌ای تسلیم یا جبران افراطی به وجود می‌آید. از این رو، با توجه به اینکه در جلسات درمانی ابتدا شرکت‌کنندگان نسبت به طرحواره‌ها و ذهنیت‌های خود و تأثیر این طرحواره‌ها بر انتظارات و توقعات زناشویی بعد از ازدواج آگاهی یافتند و پس از آن، اجرای تمرینات شناختی (بررسی مزایا و معایب، تحریف‌های شناختی و چالش با آنها)، تجربی (صندلی گفت‌وگو، تصویرسازی ذهنی) و رفتاری (آموزش مهارت‌های جدید) توانست در راستای تعدیل طرحواره‌ها و ذهنیت‌های طرحواره‌ای کمک‌کننده باشد، این فرضیه معنادار شد (سرشوقی، ۱۴۰۲).

همان‌گونه که بیان شد، انتظارات بدبینانه مربوط به مسائل و مشکلاتی است که مورد انتظار و پیش‌بینی شده توسط افراد در ازدواج است. در این نوع انتظار از ازدواج، فرد انتظاراتی غیرواقع‌بینانه در رابطه با ناکارآمدی رابطه زناشویی در آینده مانند همسرآزاری، طلاق، تعارضات زناشویی و طاقت‌فرسا بودن اقتضات زندگی دارد. چنین انتظارات بدبینانه‌ای بر رفتارها، احساسات و نحوه تفکر افراد تأثیر می‌گذارد و نقش همسر را تعیین می‌کند (خوش‌نویس و همکاران، ۱۳۹۶). این امر می‌تواند ناشی از طرحواره‌های ناسازگاری همچون منفی‌گرایی/ بدبینی، بی‌اعتمادی/ بدرفتاری، رهاشدگی، محرومیت هیجانی و شکست باشد. برای مثال، فردی که دارای طرحواره رهاشدگی است و انتظار طردشدن از جانب همسرش را دارد، در رابطه زناشویی خود طوری رفتار خواهد کرد که باعث می‌شود رفتارها و پاسخ‌های طردکننده از جانب همسر خود دریافت کند. فردی که طرحواره شکست دارد، مدام از شکست در ازدواج و خیانت همسر هراس دارد و با امتحان کردن مداوم همسر خود ممکن است او را از ادامه رابطه دل‌زده کند.

همچنین، فعال‌شدن ذهنیت‌هایی همچون ذهنیت کودک آسیب‌پذیر (بدرفتاری‌شده، رهاشده و محروم)، ذهنیت والد سرزنشگر و القاگر ترس و ذهنیت‌های مقابله‌ای تسلیم‌شده مطیع و اجتنابی که ناشی از طرحواره‌های زیربنایی و پاسخ‌های مقابله‌ای مربوط به آن است نیز می‌تواند عامل وجود چنین دیدگاهی برای افراد باشد. با توجه به اینکه بیشتر طرحواره‌های مربوط به انتظارات بدبینانه مربوط به حوزه بریدگی و طرد هستند و این حوزه مهم‌ترین حوزه طرحواره است و طرحواره‌های آن از نوع طرحواره‌های غیرشرطی هستند، می‌توان گفت یکی از دلایل معنادارنشدن طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بر این مؤلفه مقاومت بیشتر طرحواره‌های مربوط به این حوزه در مقایسه با سایر حوزه‌ها نسبت به درمان است. همچنین، با توجه به مبانی نظری، ریشه ایجاد چنین طرحواره‌هایی می‌تواند برآورده‌نشدن نیازهای اساسی بنیادین، الگوگیری و ادراک فرد از تعارضات والدین و شرایط اجتماعی و فرهنگی باشد. از نظر فرهنگی در جامعه ایرانی، معمولاً عروس مشکلات بیشتری با

خانواده شوهر دارد و خانواده عروس پذیرش بیشتری نسبت به داماد دارند. به همین دلیل، دختران بیش از پسران انتظار دارند که با خانواده همسر دچار تعارض شوند یا بیشتر از پسران انتظار خیانت از سمت همسرشان یا بی‌مهری و کم‌توجهی از سوی آنها را دارند که این مسئله برای پسران اهمیت کمتری دارد (رفیعی و همکاران، ۱۳۹۴). همچنین، از نظر فرهنگی، مرد به عنوان قدرت مافوق و زن به عنوان مغلوب و بازنده شناخته شده است (خوش‌نویس و همکاران، ۱۳۹۶) که این نوع باورها و مسائل به انتظارات بدبینانه دختران نسبت به ازدواج دامن زده است و موجب شده است رویکرد طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار توان تأثیرگذاری بر انتظارات بدبینانه دختران در مرحله پیش از ازدواج را نداشته باشد.

در تبیین اثرگذاری طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بر کاهش گرایش به فرایند جبران طرحواره‌ها (در همسرگزینی) نیز می‌توان گفت سبک مقابله‌ای جبران افراطی به طور نیمه‌انطباقی عمل می‌کند و در بعضی از موقعیت‌ها شیوه‌ای مؤثر محسوب می‌شود. در واقع، فردی که در سبک جبران افراطی در حال جنگیدن با طرحواره‌اش است و قصد تغییر آن را دارد، هرچند با روش‌های نادرست، معمولاً انعطاف‌پذیری بیشتری در تغییر سبک مقابله‌ای خود، نسبت به فردی که سبک مقابله‌ای او تسلیم است، دارد. همچنین، می‌توان گفت با توجه به اینکه طرحواره‌درمانی بر تغییر سبک‌های مقابله‌ای شکل‌گرفته در دوران کودکی تأکید می‌کند و تأثیرگذاری آن در فرایند انتخاب همسر و تصمیم‌گیری برای ازدواج را تبیین می‌کند و نسبت به جایگزین کردن الگوهای شناختی و رفتاری کارآمدتر و جدیدتر به جای راهبردها و سبک‌های مقابله‌ای ناسازگار قدیمی اهتمام می‌ورزد (امانی و همکاران، ۱۳۹۰)، فرصتی را برای بهبود سبک مقابله‌ای جبران افراطی در همسرگزینی و انتخاب همسری مناسب فراهم می‌آورد.

با توجه به اینکه در این پژوهش تمرکز اصلی بر تغییر ذهنیت‌های طرحواره‌ای بود، از فنون شناختی، رفتاری و تجربی برای تغییر ذهنیت‌های ناکارآمد و از جمله ذهنیت‌های مقابله‌ای جبران افراطی استفاده شد. برای مثال، در تکنیک‌های شناختی مزایا و معایب ذهنیت‌های مقابله‌ای جبران افراطی بررسی شدند. همچنین، در قسمت تکنیک‌های تجربی، تکنیک گفت‌وگوی صندلی‌ها بررسی شد و در بخش تکنیک‌های رفتاری نیز شرکت‌کنندگان یاد گرفتند به‌جای استفاده از ذهنیت‌های مقابله‌ای ناکارآمد، ذهنیت کارآمد بزرگسال سالم را درون خود تقویت کنند و بر اساس آن، رفتارهایی جدید و سازگارانه‌تر را طراحی و اجرا کنند تا از این طریق در فرایند انتخاب همسر نیز با آگاهی بیشتری عمل کنند (سرشوقی، ۱۴۰۲).

یافته دیگر پژوهش حاکی از آن بود که طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بر فرایند تداوم طرحواره‌ها (در همسرگزینی) تأثیر ندارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت مفهوم «جذابیت طرحواره‌ای» بیان می‌کند افراد معمولاً در انتخاب همسر بر اساس طرحواره‌هایشان عمل می‌کنند؛ زیرا معمولاً تمایل دارند هیجان‌ات و شرایط استرس‌آور آشنای دوران کودکی‌شان را مجدداً در بزرگسالی تجربه کنند (سیموئه‌دی فرانچسکو و همکاران، ۲۰۱۵/۱۴۰۱). این امر موجب می‌شود همچنان در یک رابطه ناکارآمد باقی بمانند و نتوانند طرحواره‌های خود را بهبود بخشند؛ زیرا در چنین روابطی، فرد از فرایند تداوم طرحواره استفاده می‌کند و تداوم طرحواره فرایندی است که در آن، از طریق تحریف‌های شناختی و الگوهای رفتاری خودآسیب‌رسان، طرحواره‌های ناسازگار اولیه تقویت می‌شوند؛ به این صورت که در تحریف شناختی، اطلاعات هم‌خوان و سازگار با

طرحواره برجسته‌سازی و اطلاعات ناهم‌خوان و ناسازگار کمینه‌سازی می‌شوند (Muris, 2006) و در سطح رفتاری نیز از طریق الگوهای رفتاری خودآسیب‌رسان تداوم پیدا می‌کنند که در محیط اولیه کودکی کارآمد بوده و به‌مرور زمان کارایی خود را از دست داده‌اند (خسروی و همکاران، ۱۳۸۷). برای مثال، فردی که طرحواره وابستگی / بی‌کفایتی دارد، در صورتی که همسر خود را بر اساس فرایند تداوم طرحواره انتخاب کند و به عبارت دیگر، تسلیم طرحواره خود شود، همسری را انتخاب می‌کند که تمام مسئولیت‌ها و تصمیم‌های زندگی روزمره را به عهده بگیرد و از این طریق باعث تداوم طرحواره خود می‌شود.

در ادامه، باید گفت با توجه به اینکه تمرکز این پژوهش بر ذهنیت‌های طرحواره‌ای بوده است، فرایند تداوم طرحواره را باید به ذهنیت مقابله‌ای تسلیم‌شده مطیع مربوط کرد؛ زیرا وقتی فرد ذهنیت مقابله‌ای غالب تسلیم‌شده مطیع داشته باشد، معمولاً تسلیم طرحواره یا پیام‌های والد ناکارآمد است و از این طریق در فرایند انتخاب همسر نیز فردی را انتخاب می‌کند که طرحواره‌اش را بیش از پیش تأیید کند. در تبیین اثربخش نشدن طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بر فرایند تداوم طرحواره در همسرگزینی، می‌توان گفت با توجه به اینکه افراد وقتی در ذهنیت تسلیم‌شده مطیع و به عبارتی، تداوم طرحواره قرار دارند، معمولاً منفعلانه رفتار می‌کنند و منعطف نیستند. تغییر دادن این ذهنیت ممکن است به قدری دشوارتر از تغییر ذهنیت‌های مقابله‌ای جبران افراطی یا فرایند جبران طرحواره باشد؛ زیرا به نظر می‌رسد در فرایند جبران طرحواره، افراد در تلاش برای برطرف کردن کمبودهای خود با طرحواره‌هایشان می‌جنگند و ممکن است انعطاف بیشتری داشته باشند. از این رو، احتمالاً نیاز به جلسات بیشتری برای تغییر استفاده از فرایند تداوم طرحواره (در همسرگزینی) وجود دارد (سرشوقی، ۱۴۰۲).

با توجه به اینکه این پژوهش صرفاً در میان دختران در مرحله پیش از ازدواج شهر اصفهان انجام شد، باید جوانب احتیاط را در تعمیم یافته‌های این پژوهش به سایر نمونه‌های متفاوت رعایت کرد. همچنین، تصادفی نبودن نمونه‌گیری یکی از محدودیت‌های این پژوهش بود. در نتیجه، پیشنهاد می‌شود سایر پژوهشگران این نوع پژوهش را روی پسران در مرحله پیش از ازدواج و در سایر شهرها و فرهنگ‌ها به صورت نمونه‌گیری تصادفی اجرا کنند.

از آنجا که یکی از معیارهای ورود این پژوهش نداشتن سابقه ازدواج بود، پیشنهاد می‌شود این نوع پژوهش روی افرادی که قصد ازدواج مجدد دارند نیز اجرا شود. همچنین، پیشنهاد می‌شود در مراکز آموزشی و خدماتی روان‌شناختی مختلفی همچون فرهنگ‌سراها، بهزیستی، مراکز مشاوره، مرکز تخصصی خانواده و دانشگاه‌ها، برنامه‌های آموزشی پیش از ازدواج بر اساس طرحواره‌ها و ذهنیت‌ها، شناخت انتظارات غیرواقع‌بینانه از ازدواج و فرایندهای طرحواره‌ای در انتخاب همسر به منظور آگاهی‌افزایی جوانان برای انتخاب همسر مناسب اجرا شود.

تشکر و قدردانی

در نهایت، از تمامی شرکت‌کنندگان در این پژوهش و همه افرادی که در اجرای پژوهش همکاری داشتند، صمیمانه تشکر و قدردانی می‌شود.

منابع

- افشاری نیا، ک. (۱۳۹۳). نقش سبک‌های دل‌بستگی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه در پیش‌بینی ملاک‌های همسرگزینی دانشجویان دختر. *پژوهش‌های مشاوره، ۱۳*(۵۰)، ۵-۲۹. <http://iran-counseling.ir/journal/article-1-92-fa.html>
- امانی، ا.، ثنایی ذاکر، ب.، نظری، ع. م.، و نامداری پژمان، م. (۱۳۹۰). اثربخشی دو رویکرد طرحواره‌درمانی و دل‌بستگی درمانی بر سبک‌های دل‌بستگی در دانشجویان مرحله عقد. *مشاوره و روان‌درمانی خانواده، ۱*(۲)، ۱۷۱-۱۹۱. https://fcp.uok.ac.ir/article_9437.html
- پاک‌نژاد، ث.، میرزاحسینی، ح.، و منیرپور، ن. (۱۳۹۹). اثربخشی مدل مشاوره‌ای طرحواره‌محور بر تردیها و نگرش‌های ازدواج. *سنجش و پژوهش در مشاوره و روانشناسی، ۲*(۲)، ۱-۱۷. <https://www.sid.ir/paper/370242/fa>
- پرنیاک، ع. (۱۳۹۸). *پیش‌بینی ابعاد ملاک‌های همسرگزینی با توجه به نگرش به عشق، بلوغ عاطفی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه در افراد در آستانه ازدواج* [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید چمران اهواز]. گنج. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/a1f290d5f9cead958c14222fc44e3d89>
- جعفری، ز. (۱۳۹۴). *رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه با ترجیحات انتخاب همسر* [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود]. گنج. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/fe7ef81df6f0cf0d9866c0a50f4f5522>
- حبیب‌پور گتایی، ک.، و غفاری، غ. (۱۳۹۰). علل افزایش سن ازدواج. *زن در سیاست و پژوهش زنان، ۹*(۱)، ۷-۳۴. https://jwdp.ut.ac.ir/article_22491.html
- خسروی، ز.، سیف، س.، و عالی، ش. (۱۳۸۷). بررسی رابطه بین نوع فرایند طرحواره‌ای و نگرش به ازدواج. *پژوهش در سلامت روان‌شناختی، ۱*(۴)، ۳۱-۴۰. <https://www.sid.ir/paper/134040/fa>
- خوش‌نویس، ا.، مستوفی فر، ا.، و کحالی، ر. (۱۳۹۶). پیش‌بینی رابطه انتظار از ازدواج بر اساس جهت‌گیری مذهبی و سبک‌های دل‌بستگی. *تحقیقات مدیریت آموزشی، ۹*(۲)، ۹۷-۱۱۲. <https://lib.wrc.ir/scholar/view/1/31471>
- رفیعی، ا.، اعتمادی، ع.، بهرامی، ف.، و جزایری، ر. (۱۳۹۴). بررسی تأثیر آموزش آمادگی برای ازدواج بر انتظارات زناشویی و مؤلفه‌های آن در دختران عقدکرده شهر اصفهان. *زن و جامعه، ۶*(۱)، ۲۱-۳۹. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1171239/>
- روشنی، ش.، غروی نائینی، ن.، و باستانی، ن. (۱۳۹۴). تجربه احساس آرامش زنان در زندگی زناشویی: مطالعه کیفی با رویکرد نظریه مبنایی. *مطالعات زن و خانواده، ۳*(۲)، ۶۱-۸۹. <https://doi.org/10.22051/jwfs.2016.2208>

سرشوقی، م. (۱۴۰۲). اثربخشی طرحواره‌درمانی ذهنیت‌مدار بر باورهای محدودکننده انتخاب همسر، انتظار از ازدواج و معیارهای همسرگزینی دختران در آستانه ازدواج شهر اصفهان [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان]. گنج.

<https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/c1c9f350fa9afd46f89418ca3480f5d6>

سیلاب‌خوری، ز. (۱۳۹۸). اثربخشی طرحواره‌درمانی بر کمال‌گرایی، سازگاری هیجانی و نگرش‌های ناکارآمد نسبت به انتخاب همسر در دانشجویان دختر کمال‌گرا [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علم و فرهنگ]. گنج.

<https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/a51b97954bbfbcf6154849b08ba12411>

سیمونه-دی فرانچسکو، ک.، رودیگر، ا.، و ای. استیونس، ب. (۱۴۰۱). زوج‌درمانی طرحواره‌مدار: راهنمای متخصصان برای بهبود روابط (ا. اسدپور، ف. توسلی منش و ع. محمدصادق، مترجمان). علم. (نسخه اصلی منتشر شده در ۲۰۱۵)

شعبان، م.، پیوسته‌گر، م.، و خسروی، ز. (۱۴۰۰). اثربخشی مدل بومی‌سازی‌شده طرحواره‌درمانی بر تعدیل طرحواره‌های درمانگران. علوم روان‌شناختی، ۲۰(۵)، ۵۱۱-۵۲۰.

<https://psychologicalscience.ir/article-1-821-fa.html>

شیری، ط.، گل محمدیان، م.، و حجت‌خواه، م. (۱۳۹۵). اثربخشی طرحواره‌درمانی بر نگرش‌های ناکارآمد نسبت به انتخاب همسر در دانشجویان دختر. فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۷(۲۷)، ۱۷۱-۱۸۸.

<https://doi.org/10.22054/qccpc.2016.6737>

ضابطی، ع. س.، و جعفری، ص. (۱۳۹۷). الگوی ساختاری سبک‌های والدگری، طرحواره‌های ناسازگار اولیه و خودشیفتگی نوجوانان. روان‌شناسی کاربردی، ۱۲(۲)، ۲۸۵-۳۰۲.

https://apsy.sbu.ac.ir/article_97082.html

طباطبایی‌فر، س. م. (۱۴۰۱). بسته فلش کارت‌های آموزشی برای ذهنیت‌های طرحواره‌ای [بسته آموزش]. انتشارات دانژه.

عالی، ش. (۱۳۸۶). بررسی رابطه طرحواره‌های اولیه، فرایندهای همسرگزینی و نگرش به ازدواج دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهرا]. گنج.

<https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/657a9c3e685dd41e24648277793ca1c7>

عرب‌زاده، ر.، و جوکار کمال‌آبادی، م. (۱۳۹۵). بررسی ابعاد انتظار از ازدواج، شناخت از همسر و تمایل به مشاوره پیش از ازدواج در زوجین در آستانه ازدواج بوشهر [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه خلیج فارس]. گنج.

<https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/739786ba43d3af60bf3c5a059b814509>

فاتحی، ح. م.، تقفی، س. م.، و امیرمظاهری، ا. م. (۱۳۹۸). جامعه‌شناسی قواعد همسرگزینی در سیره معصومین (ع). نظریه‌های اجتماعی متفکران مسلمان، ۹(۲)، ۹۳-۱۲۵.

<https://doi.org/10.22059/jstmt.2020.280495.1271>

فتح‌اله زاده، ن.، بهبهانی، م.، کرمی نژاد، ج.، محمودی، م.، و عبدی، م. (۱۳۹۹). اثربخشی طرحواره‌درمانی هیجانی در مقایسه با واقعیت‌درمانی بر انتظارات از ازدواج در دختران مجردمانده. روانشناسی کاربردی، ۱۴(۱)، ۷۷-۹۷.

https://apsy.sbu.ac.ir/article_97317.html

فریدون پور، ز.، کلهری، ص.، محسنی، ف.، و نامجو، ف. (۱۳۹۹). اثربخشی طرحواره‌درمانی و مقایسه آن با ایماگوتراپی بر نگرش به انتخاب همسر و ترس از ازدواج در دختران مجرد. *خانواده‌درمانی کاربردی*، ۱(۱)، ۱۰۰-۱۲۴.

<https://ensani.ir/fa/article/437857>

مختاری، س.، سلطانی، م.، و یوسفی، ز. (۱۴۰۱). اثربخشی آموزش پیش از ازدواج مبتنی بر طرحواره بر تمایل به ازدواج و طرحواره‌های ناسازگارانه دختران مجرد. *اصول بهداشت روانی*، ۲۴(۲)، ۱۱۹-۱۲۷.

<https://doi.org/10.22038/jfmh.2022.19997>

مختاری، س.، یوسفی، ز.، و منشی، غ. (۱۴۰۰). تأثیر آموزش پیش از ازدواج طرحواره‌محور بر ترس از ازدواج و سبک‌های مقابله‌ای در دختران مجرد. *تحقیقات علوم رفتاری*، ۱۶(۳)، ۱-۱۳.

<http://dx.doi.org/10.52547/rbs.19.2.304>

مردانی، ف.، تیشه کنی، ز.، رستمی، م.، و علی پور، ا. (۱۳۹۸). اثربخشی طرحواره‌درمانی بر سبک‌های مقابله‌ای اجتناب، جبران افراطی و ترس از ازدواج دانشجویان دختر. *روانشناسی فرهنگی زن*، ۱۱(۴۱)، ۷۱-۸۶.

https://journals.iau.ir/article_669124.html

نیلفروشان، پ.، عابدی، ا.، احمدی، ا.، و نویدیان، ع. (۱۳۹۰). بررسی ساختار عاملی، اعتبار و روایی مقیاس انتظار از ازدواج. *علوم رفتاری*، ۵(۱)، ۱۱-۱۹.

<https://www.sid.ir/paper/129688/fa>

یانگ، ج. (۱۴۰۳). شناخت درمانی اختلالات شخصیت: رویکرد طرحواره‌محور (ع. صاحبی و ح. حمیدپور، مترجمان). ارجمند. (نسخه اصلی منتشر شده در ۱۹۹۰)

یانگ، ج.، و کلوסקو، ژ. (۱۴۰۳). زندگی خود را دوباره بیافرینید (ح. حمیدپور، ا. پیرمادی و ن. گلی‌زاده، مترجمان). ارجمند. (نسخه اصلی منتشر شده در ۱۹۹۳)

یانگ، ج.، کلوסקو، ژ.، و ویشار، م. (۱۴۰۳). طرحواره‌درمانی: راهنمای کاربردی برای متخصصان بالینی (جلد ۱، ح. حمیدپور و ز. اندوز، مترجمان). ارجمند. (نسخه اصلی منتشر شده در ۲۰۰۳)

References

- Afsharinia, K. (2014). The role of attachment styles and early maladaptive schemas in prediction of mate selection preference of female students. *Counseling Research*, 13(50), 5–29. <http://irancounseling.ir/journal/article-1-92-fa.html> [In Persian]
- Alie, Sh. (2007). *Investigating the relationship between early schemas, mate selection processes, and attitudes toward marriage among Ferdowsi University of Mashhad students* [Master's thesis, Alzahra University]. Ganj. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/657a9c3e685dd41e24648277793ca1c7> [In Persian]

- Amani, E., Sanaie Zaker, B., Nazari, A. M., & Namdari Pejman, M. (2011). Comparison of the effectiveness of schema therapy and attachment therapy on attachment styles in contractually engaged students. *Family Counseling and Psychotherapy*, 1(2), 171–191. https://fcp.uok.ac.ir/article_9437.html [In Persian]
- Arabzadeh, R., & Jokarkamalabadi, M. (2016). *Investigating dimensions of marriage expectations, knowledge of spouse, and tendency to premarital counseling on couples on the verge of marriage in Bushehr* [Master's thesis, Persian Gulf University]. Ganj. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/739786ba43d3af60bf3c5a059b814509> [In Persian]
- Arntz, A., & Jacob, G. (2017). *Schema therapy in practice: An introductory guide to the schema mode approach*. John Wiley & Sons. <https://www.kobo.com/ww/en/ebook/schema-therapy-in-practice>
- Behary, W. T., & Dieckmann, E. (2011). Schema therapy for narcissism: The art of empathic confrontation, limit-setting, and leverage. In *The handbook of narcissism and narcissistic personality disorder: Theoretical approaches, empirical findings, and treatments*. John Wiley & Sons. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/9781118093108.ch40>
- Boyce, C. J., Wood, A. M., Delaney, L., & Ferguson, E. (2017). How do personality and social structures interact with each other to predict important life outcomes? The importance of accounting for personality change. *European Journal of Personality*, 31(3), 279–290. <https://doi.org/10.1002/per.2099>
- Casad, B. J., Salazar, M. M., & Macina, V. (2015). The real versus the ideal: Predicting relationship satisfaction and well-being from endorsement of marriage myths and benevolent sexism. *Psychology of Women Quarterly*, 39(1), 119–129. <https://doi.org/10.1177/0361684314528304>
- Dillon, H. N. (2005). *Family violence and divorce: Effects on marriage expectations* [Doctoral dissertation, East Tennessee State University]. ProQuest. <https://B2n.ir/wz7367>
- Dulong, J. (2007). How can I keep from suffocating in a relationship. *Psychology Today*, 40(1), 46–47. <https://www.psychologytoday.com/us/articles/200701/suffocating-in-a-relationship>
- Farell, J. M., & Shaw, I. A. (2018). *Experiencing Schema therapy from the inside out*. Guilford. <https://B2n.ir/nq2215>
- Fatehi, H. R., Saqafi Nejad, S. M., & Amir Mazaheri, A. M. (2019). Sociology of mate-selection rules in Masoomin Sira. *Journal of Social Theories of Muslim Thinkers*, 9(2), 93–125. https://jstmt.ut.ac.ir/article_75026.html [In Persian]
- Fatollahzadeh, N., Behbahani, M., Karaminejad, J., Mahmodi, M., & Abdi, M. (2020). Effectiveness of emotional schemata therapy in comparison with reality therapy on marriage expectations in single girls. *Applied Psychology*, 14(1), 77–97. https://apsy.sbu.ac.ir/article_97317.html [In Persian]
- Fereydonpour, Z., Kalhour, S., Mohseni, F., & Namjoo, F. (2020). Comparison of the effectiveness of schema therapy and imago relation therapy on fear of marriage and attitudes about romance and mate selection in girls. *Applied Family Therapy*, 1(1), 100–124. <https://ensani.ir/fa/article/437857> [In Persian]
- Gottman, J. M., & Gottman, J. S. (2015). *10 principles for doing effective couples therapy (Norton series on interpersonal neurobiology)*. Norton. <https://www.gottman.com/product/10-principles-for-doing-effective-couples-therapy/>

- Habibpour Gatabi, K., & Ghaffari, G. (2011). A study on the causes of rising marriage age among girls. *Women in Politics and Women's Studies*, 9(1), 7–34. https://jwdp.ut.ac.ir/article_22491.html [In Persian]
- Jafari, Z. (2015). *Relationship between early incompatible schemas and preferences of mate selection* [Master's thesis, Islamic Azad University, Shahroud Branch]. Ganj . <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/fe7ef81df6f0cf0d9866c0a50f4f5522> [In Persian]
- Jones, G. D., & Nelson, E. S. (1996). Expectations for marriage among college students from intact and non-intact homes. *Journal of Divorce & Remarriage*, 26(1), 171–189. https://doi.org/10.1300/J087v26n01_09
- Keshavarz, A., Akbari Amrgha, H., & Melatkah, N. (2013). Effectiveness of marriage education before marriage change irrational beliefs girls. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 84, 520-524. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.06.596>
- Khoshnevis, A., Mostofi-Far, A., & Kahali, R. (2017). Predicting marriage expectation based on religious orientation and attachment styles. *Educational Management Research*, 9(2), 97–112. <https://lib.wrc.ir/scholar/view/1/31471> [In Persian]
- Khosravi, Z., Seif, S., & Alie, Sh. (2008). The relationship between schema maintenance process and students' attitude toward marriage. *Research in Psychological Health*, 1(4), 31–40. <https://www.sid.ir/paper/134040/fa> [In Persian]
- Kral, M. J. (2020). *The idea of suicide: Contagion, imitation, and cultural diffusion*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429398483>
- Mardani, F., Tishekani, Z., Rostami, M., & Alipour, E. (2019). The effectiveness of schema therapy on avoidance coping styles, overcompensation, and marriage fear of female students. *Women Cultural Psychology*, 11(41), 71–86. https://journals.iau.ir/article_669124.html [In Persian]
- Mokhtari, S., Soltani, M., & Yousefi, Z. (2022). The effectiveness of premarital schema-based education on marriage desire and maladaptive schemas in single girls. *Fundamentals of Mental Health*, 24(2), 119–127. https://jfmh.mums.ac.ir/article_19997.html [In Persian]
- Mokhtari, S., Yousefi, Z., & Manshaei, G. R. (2021). The effect of schema-based premarital education on fear of marriage and coping styles in single girls. *Research in Behavioral Sciences*, 16(3), 1–13. <https://doi.org/10.52547/rbs.19.2.304> [In Persian]
- Muris, P. (2006). Maladaptive schemas in non-clinical adolescents: relations to perceived parental rearing behaviours, big ve personality factors, and psychopathological symptoms *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 13(6), 405-413. <https://doi.org/10.1002/cpp.506>
- Nilforushan, P., Navidian, A., Abedi, A., & Ahmadi, S. A. (2011). Studying the factor structure, reliability, and validity of the marriage expectation scale (MES). *International Journal of Behavioral Sciences*, 5(1), 11–19. <https://www.sid.ir/paper/129688/fa> [In Persian]
- Osei-Tutu, A., Oti-Boadi, M., Akosua Affram, A., Dzokoto, V. A., Asante, P. Y., Agyei, F., & Kenin, A. (2020). Premarital counseling practices among Christian and Muslim lay counselors in Ghana. *Pastoral Care & Counseling*, 74(3), 203-211. <https://doi.org/10.1177/1542305020916721>

- Paknejad, H., Mirzahouseini, N., & Monirpour, N. (2020). The effectiveness of schema-based counseling model on marriage doubts and attitudes. *Measurement and Research in Counseling and Psychology*, 2(2), 1–17. <https://www.sid.ir/paper/370242/fa> [In Persian]
- Perniak, A. (2019). *Prediction of dimensions of mate selection criteria based on attitudes toward love, emotional maturity, and early maladaptive schemas in premarital individuals* [Master's thesis, Shahid Chamran University of Ahvaz]. Ganj. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/a1f290d5f9cead958c14222fc44e3d89> [In Persian]
- Puetz, V., Viding, E., Gerin, M., Pingault, J., Sethi, A., Knodt, A., . . . , & McCrory, E. (2020). Investigating patterns of neural response associated with childhood abuse v. childhood neglect. *Psychological Medicine*, 50(8), 1398-1407. <https://doi.org/10.1017/S003329171900134X>
- Rafiei, A., Etemadi, O., Bahrami, F., & Jazayeri, R. (2015). The effect of preparation education for marriage on marital expectations of the under contract girls in Isfahan City. *Quarterly Journal of Woman and Society*, 6(1), 21–40. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1171239/> [In Persian]
- Rowshani, Sh., Garavi Naeini, N., & Bastani, S. (2015). Women's experience of tranquility feeling in marital life: A qualitative study with grounded theory approach. *Woman and Family Studies*, 3(2), 61–89. <https://doi.org/10.22051/jwfs.2016.2208> [In Persian]
- Sarshoghi, M. (2023). *The effectiveness of schema mode therapy on mate-selection constraining beliefs, marriage expectation, and mate-selection criteria in girls on the verge of marriage in Isfahan City* [Master's thesis, University of Isfahan]. Ganj. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/c1c9f350fa9afd46f89418ca3480f5d6> [In Persian]
- Schaich, A., Braakmann, D., Richter, A., Meine, C., Assmann, N., Köhne, S., ..., & Fassbinder, E. (2020). Experiences of patients with borderline personality disorder with imagery rescripting in the context of schema therapy—A qualitative study. *Frontiers in Psychiatry*, 11. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2020.550833>
- Shaban, M., Pivastegar, M., & Khosravi, Z. (2021). The effectiveness of the localized model of schema therapy on changing the schema of therapists. *Journal of Psychological Sciences*, 20(5), 511–520. <https://psychologicalscience.ir/article-1-821-fa.html> [In Persian]
- Shaver, P. R., & Mikulincer, M. (2017). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change*. Guilford. <https://www.guilford.com/books/Attachment-in-Adulthood/Mikulincer-Shaver/9781462533817>
- Shiri, T., Golmohammadian, M., & Hojatkah, S. (2016). Effectiveness of schema therapy on dysfunctional attitudes mate selection in female students. *Counseling Culture and Psychotherapy*, 7(27), 171–188. <https://doi.org/10.22054/qccpc.2016.6737> [In Persian]
- Silabkhor, Z. (2019). *The effectiveness of schema therapy on perfectionism, emotional adjustment, and ineffective attitudes in choosing a spouse in perfectionist female students* [Master's thesis, University of Science and Culture]. Ganj. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/a51b97954bbfbcf6154849b08ba12411> [In Persian]
- Simeone-DiFrancesco, C., Roediger, E., & Stevens, B. A. (2015). *Schema therapy with couples: A practitioner's guide to healing relationships*. John Wiley & Sons. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/book/10.1002/9781118972700>

- Simone-Di Francesco, K., Rudiger, E., & Stevens, B. E. (2022). *Schema-focused couples therapy: A guide for professionals to improve relationships* (E. Asadpour, F. Tavassoli Manesh & A. Mohammad-Sadegh, Trans.). Elm Press. (Original work published in 2015). [In Persian]
- Sutton, T. E. (2019). Review of attachment theory: Familial predictors, continuity and change, and intrapersonal and relational outcomes. *Marriage & Family Review*, 55(1), 1-22. <https://doi.org/10.1080/01494929.2018.1458001>
- Tabatabai Far, S. M. (2022). *Educational flashcard package for schema mentalities [Educational package]*. Danjeh Publications. [In Persian]
- Thimm, J. C. (2010). Personality and early maladaptive schemas: A five-factor model perspective. *Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 41(4), 373-380. <https://doi.org/10.1016/j.jbtep.2010.03.009>
- Vannier, S. A., & O'sullivan, L. F. (2017). Passion, connection, and destiny: How romantic expectations help predict satisfaction and commitment in young adults' dating relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 34(2), 235-257. <https://doi.org/10.1177/0265407516631156>
- Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2003). *Schema therapy: A practitioner's guide*. Guilford. <https://www.guilford.com/books/Schema-Therapy/Young-Klosko-Weishaar/9781593853723>
- Young, J. E. (2024). *Cognitive therapy for personality disorders: A schema-focused approach*. (A. Sahebi & H. Hamidpour, Trans.). Arjmand Press. (Original work published in 1990). [In Persian]
- Young, J. E., & Klosko, J. S. (2024). *Reinventing your life*. (H. Hamidpour, A. Piramoradi & N. Golizadeh, Trans.). Arjmand Press. (Original work published in 1993). [In Persian]
- Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2024). *Schema therapy: A practitioner's guide* (Vol. 1). (H. Hamidpour & Z. Andouz, Trans.). Arjmand Press. (Original work published in 2003). [In Persian]
- Zabeti, A. S., & Jafari, S. (2018). Structural model of parenting styles, early maladaptive schemas, and narcissistic personality traits in adolescents. *Applied Psychology*, 12(2), 285-302. https://apsy.sbu.ac.ir/article_97082.html [In Persian]

